

Mar. 01,

V
I
G
R
E
D

ŽENSKI LIST

1930

9

*Nikar ne izgubi
glave*

kadar se
bliža velike
žehte dan,
zakaj

**SCHICHTOV
RADION**

pere sam!

Dr. Rosm. Gassner V. O.:

Ženska duša.

Moč ženinega blagoslova.

Kot oko, tako je tudi roka pogosto izraz duše. Svojo lastno govorico govori: o moči volje in krotkosti, o preprostosti in nepotvorjeni naračnosti človeka. Roka more preprečiti ali zavreči, more pa tudi privlačiti ali odobriti, izraža omalovaževanje, pa tudi dobrotno naklonjenost, more varati ali tudi govoriti resnico. Tvoje roke so priča, pogosto pa tudi izvoršitelji tvojih dejanj in so s tvojo dušo v pristrčnem razmerju.

Ako je duša dobra in čista, opravlja roka dela miru in dobrote. Kako lepa je taka roka! Ako jo smeš držati v svoji, se spoštljivo vprašaj, koliko nevarnosti, v katere slepo dreviš, bi ti odstranila.

Od duše, ki je združena s svetim Bogom, prihajajo vrelci milosti v delujoče roke. — Take roke znajo blagoslovljati.

Blagoslovlja duhovnik, čigar roke so maziljene za sveto opravilo. Božje poslanstvo pa posvečuje tudi žensko roko.

Poklic žene, ki je: služiti žiroljenju in se oprostiti samoljubja in sebičnosti — jo bliža dobremu Bogu.

Če je že otročiček v materinem naročju mali pa glasni večnostni pridigar — koliko bolj smemo to trditi o dozorelih otrocih, polnih žiroljenjske zavesti in odločnosti.

Mati neumorno sklepa roke, ker sluti tajne vezi, ki se iz večnosti razprezajo na njeno deco. Iz tesne bližine z večnostjo izhaja njena blagoslovljajoča moč.

Materinski blagoslov prinaša sijajen uspeh, kot bi hotel Bog provi čuvarici žiroljenja podariti tudi moč ustvarjanja; materinski blagoslov leči rane, spravlja in posvečuje. Kdor ga je prejel ob uri, ko je bila njegova mati vsa prežeta od božje bližine — ta pozna njegovo dragocenost.

Čim pristrčnejše je mati združena z Bogom, toliko večji je učinek svetih besedi: »Blagoslovjam te v imenu Očeta, Sina in Sv. Duha.«

Nekoč sem šla kratko pot z mlado gospo. Ni bila mati — vendar ji je materinska milina in dobrota sijala z obraza. Naproti nama pride nepoznana žena z dvema otročičkoma v naročju, eden pa se je držal za krilo. Ko je šla mimo naju, se je moja spremljevalka rahlo priklonila, kot bi hotela pozdraviti. Skoraj nevidno je dvignila roko in v zrak napravila mali križ. Kaka sveta dobrota, sem mislila in jo tiho občudovala! — Je veljal blagoslov materi ali njenim otročičem?

Kmalu zatem pride po cesti paglavček. V borni raztrgani obleki s starim klobukom v roki zaprosi gospo za dar. Trenutek je pomišljala, nato pa mu je

podarila najlepše jabolko iz svoje košarice. »Povrni Bog!« se žarečih oči zahvali deček. — »Blagoslovi te Bog!« In zopet je blagoslavljajoča roka napravila majhno znamenje sv. križa, ki ga skoraj ni bilo opaziti.

Dolgo sem skušala o tem molčati. Toda čimbolj spoznavam bedo našega časa, tembolj raste v meni hvaležnost za ono spoznanje ženske blagoslavljajoče moči. Tisočero težav nas teži in številne nevarnosti prete otrokom, — ker mati več ne blagoslavlja.

Žene današnje dobe hočemo pomagati ljudstvom z deli, katerim se upira ženska narava — namesto, da bi se zbrale k blagoslavljanju.

Delimo blagoslov z dejanji ljubezni, blagoslavljammo z besedami in željami — blagoslavljammo z znamenjem odrešenja in miru!

Sveto znamenje križa je že marsikaterega otroka otelo, marsikoga je posvetilo, potolažilo ali ga rešilo pogube.

Žena, dekle, ki hrepeniš in želiš pomagati — ne zabi duševne moči, ki ti jo je podaril Bog! Morda si prevarana od življenja, morda žaluješ za srečo materinstva? Čemu povešaš glavo?

Največjega v življenju ti niso iztrgali — ostala ti je moč, da blagoslavljaš. Izrabi jo — z blagoslovom svojim — osrečuj!

O. S.:

Ljudje med seboj.

„Srce mora dajati takt. In ta srčni takt obstoji v tem, da vedno v pravem času in na pravem kraju, ob pravi priložnosti baš primerno, pravo povemo ali storimo ali tudi opustimo, kar se v danem trenutku ne spodobi ali druge žali. Pri mnogih ljudeh ni treba dolgega premišljanja, kaj naj povejo, kako naj ravnaajo, marveč iz nekega finega čuta zadenejo pravo v besedi in dejanju. Komur pa ni položila narava tega srčnega takta kot dragoceno doto tako rekoč že v zibelko, ta si ga more pridobiti s krščansko samovzgojo. Tako postane srčni takt kot krščanska čednost izliv in cvet globoke, fino čuteče ljubezni do bližnjega.« Tako čitam v mesečniku »Ambrosius«.

V enakomernem taktu mlatijo mlatiči; v taktu pojejo pevci; sicer bi nastala zmeda in bi ne bilo lepega sozvočja; v taktu igrajo godci. Brez takta ni lepe harmonije pri glasbi in petju; brez takta, o katerem smo zgoraj govorili, pa ni lepe skladnosti, harmonije v človeški družbi. Ta srčni takt pove, kaj je v vsakem položaju storiti. »Smej se s smejočimi in jokaj z jokajočimi,« so rekli stari Egipčani. Netaktno je smejati se, kjer je kdo žalosten, netaktno je spominjati na napake ali govoriti o stvareh, ki komu hudo denejo. Če smo takti, se ne brigamo za stvari, ki nam niso nič mari, se ne menimo za to, kar hočejo drugi zakriti. Srce nam diktira s finim taktom, kdaj moramo govoriti in kdaj molčati.

Netaktni človek pa se vmešava v vse tuje zadeve, govori, kar bi ne smel govoriti, stori brezobzirno, kar bi moral opustiti, misli pri vsem samo na lasten dobiček in na lastno ugodnost, stopa v občevarjanje z okolico soljudem pogosto na srce. Z nepremišljeno trdo besedo žali druge, z neumestnim dovtipom, z žgočim zasmehom jih spravlja v mučen položaj. Pride v tuj kraj, pa zabavlja čez kraj in ljudi, v družbi pripoveduje stvari, ki so komu izmed navzočih skrajno mučne in neprijetne.

— Takt torej ni nič drugega nego nežna obzirnost do soljudi. Netaktno za držanje je pomanjkanje olike. Prava vljudnost in takt sta nerazdružljiva. Dà, srčni takt — srčni ga imenujemo v nasprotju s taktom pri godbi, pri petju, pri plesu in drugih ritmičnih gibanjih — srčni takt je del prave vljudnosti. In prava, res-

nična vljudnost, ki je izraz notranjega krščanskega mišljenja, je po besedah sv. Janéza de la Salle »cvet krščanske ljubezni«.

Kjer pravi srčni takt druží éloveška srca, ondi vlada lepa harmonija, skladnost, ondi vlada duh sloge in miru. Ondi se izpolnjujejo besede, ki jih sv. pismo govori o boží Modrosti: »Obéevanje ž njo nima nič grenkega, in skupno bivanje ž njo nič boleéega, marveé vedrost in veselje.«

Franjo Neubauer:

Marija je rojena.

Temà je bila neprodirna,
težkà je bila noé,
brez nad je bila zemlja širna,
strašna peklena moé.
Tedaj je ostala hiša mala
iz žalostnih temin,
éaróbna v njej se lué je vžgala,
svetloba njena se pognala
do nebnih je višin.
Od tam se doli je razlila
in zémľjo vso je razsvetlila.
Prodrľ svetlobe silni žar
v podzemske je globine,
da oztrepetal še poglavar
peklenške je temine.
Svetlobe ogenj plameneé
ugasnil ni nikoli več.
Sopražniku je strah budil
a v verna srca up je lil!
Marija, svet spomin slavi,
odkar Ti Bog je vžgal oéí,

V preéistem so lesketu
ozrle se po svetu.
Zatémnil mrak jih ni noben,
ostal jim soit je neskaljen.
In ko v nebó so se ozrle,
še rajska vrata so odprle.
Ponóvil je obljubo Bog,
da spomni zemskih se otrók,
da še nekdáj
odpre se raj.
Ko vééno Solnce bo se vžgalo
od bleska teh oéí
in bo na zémľjo posijalo,
ogrelo vse stvari...
Éloveštvu si rojéna,
Ti, prej v samotni sobi skrita,
zdaj neumljiva, éudovita,
Devica, Mati, Žena!
Presreéna Ti, presreéen rod,
Ki Tebe mu je dal Gospod!

J. D.:

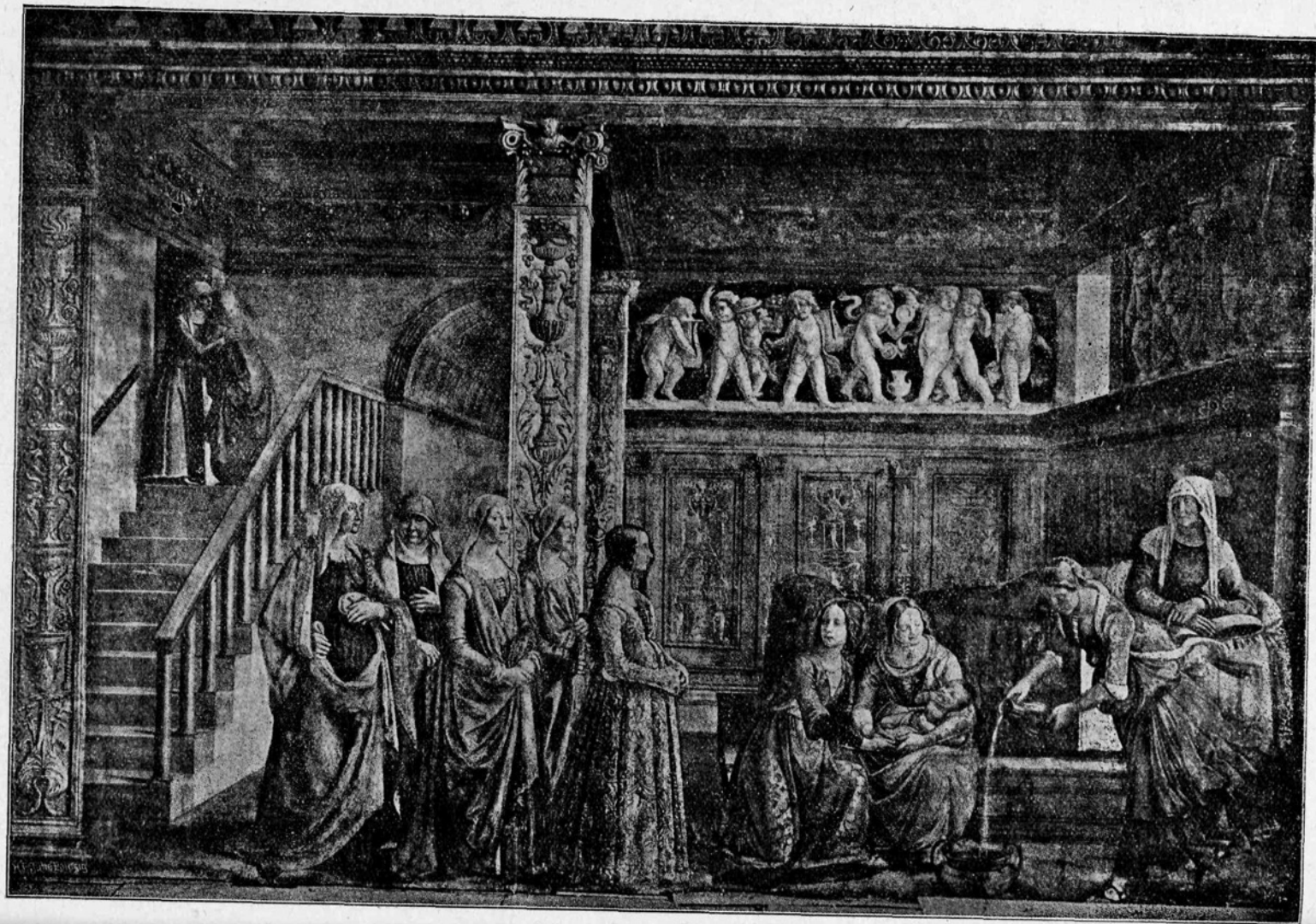
Moj poklic.

(Dopisi Vigrednic.)

(Nadaljevanje.)

Zdaj v zaéetku septembra, prav ob času, ko izide septembrska številka »Vigredi«, se zopet odpirajo šolska poslopja, ki so bila dva meseca zaprta, in tisoéi, desetisoéi jugoslovanske šolske mladine obojega spola stopajo zdaj zopet na pot, ki jim je bila dva meseca tuja, pozabljena in morda malo zaželena. Ko v teh dneh gledamo to veliko množico deékov in deklic, hiteéih v gimnazijo, realko, učiteljšéé, trgovsko šolo, trgovsko akademijo..., se z začudenjem vprašujemo: Ali bo naša ožja domovina, Slovenija, mogla vsem tem mladim ljudem, ko dovršijo svoje nauke, dati služb in kruha?

Pa še neko drugo vprašanje, zanimivo zlasti za Vigrednice, tudi za tiste, ki so že dosegle svoj cilj in jedó svoj kruh, muéi ob zaéetku šolskega leta misleéé ljudi, predvsem starše, pa tudi vse, ki jim je dobrobit našega naroda pri srcu, vprašanje: ali je prav, da se deklice v gimnazijah, trgovskih šolah itd. pouéujejo skoro po istem učnem naértu kakor deéki? (Skoro po istem naértu, pravim, zakaj en predmet imajo res, ki je namenjen samo deklicam, t. j. roéna dela.) To vprašanje, ali naj se deklice pouéujejo v vsem, v vseh predmetih, prav kakor deéki, muéi najboljše glave v vseh kulturnih državah. In v dva tabora se v tem oziru loéijo vzgojitelji in pisatelji (ozir. vzgojiteljice in pisateljice): eni so za to, da naj se deklice že od zaéetka vzga-

*Rojstvo Marijino**(Firenze)*

jajo in poučujejo edinole za svoj naravni poklic, t. j. za materinstvo in gospodinjstvo, v tem taboru stoje sloveči možje kakor Fr. W. Förster, Kerschenshteiner, Tumlriz, Spranger, pa tudi žene kakor n. pr. Charlotte Bühler; drugi tabor pa pravi: šola naj nima prav nobenega ozira na deklice, ampak naj zahteva od njih isto znanje v vseh predmetih kakor od fantov.

Kateri izmed teh dveh taborov ima prav? Dasi je to vprašanje za vsak narod, za vsako državo življenjsko, bistveno, ni mogoče v teh dveh nazorih doseči soglasja. Cele knjige se pišejo o tem, nebroj časopisov izhaja s tem ciljem, toda tabora se doslej nista sporazumela in se najbrž nikdar ne bosta.

Kaj bi pa ve, drage Vigrednice, rekle k temu velevažnemu prepiru? Kaj se v a m zdi?

Da boste laže o tem vprašanju sodile, naj vam razodenem neko dejstvo, ki se ne dá utajiti in ki precej razsvetljuje temne prostore tega zamotanega vprašanja. Dejstvo je pa to-le: Tista pisateljica (Elza Schilffahrt), ki smo o njej govorili v 7. številki letošnje »Vigredi« (str. 148) in ki je, kakor smo tam zapisali, preiskala 20.000 izjav mladostnikov, fantov in deklet v starosti od 14. do 18. leta, je našla velik, bistven razloček v teh izjavah zlasti v tem-le: dočim mladi rokodelčiči ter kmetski sinovi, mnogi sicer zelo nespretni v pisanju, mnogi tudi vzrasli v oddaljenih in odljudnih selih in hribih, hočejo vsi v daljni svet, da bi kaj novega videli in se naučili ter, vrnivši se domov, svoje rokodelstvo ali svoje kmetsko gospodarstvo po modernih načinih izboljšali in izpopolnili, ni pri deklicah iz istih slojev o tem velikopoteznem hrepenenju nobenega sledu: nič ne hrepenijo po daljnem svetu, tudi ne po dobri knjigi, da bi po njej napredovale. Zelja deklic je: kot žene, matere hočejo »za lep red in snago v hiši skrbeti«, »možu skrbeti za dobro kosilo in večerjo«, »otroke vzgojiti za dobre, pridne ljudi«. Ali imajo pa ti mladi ljudje vendarle kaj skupnega v vseh teh svojih težnjah, v vsem tem mladem hrepenenju? Imajo! Oboji hočejo delati. In v tem je zdaj skrivnost šole, kako naj na podlagi tega hrepenenja po delu te mlade ljudi dalje vzgaja in vodi k nadaljnjemu, večjemu in večjemu napredku, k večjemu in večjemu blagostanju.

Kaj menite drage Vigrednice, ali je to dejstvo tudi glede vas, glede vašega tajnega hrepenenja, resnično?

Kaj torej najboljše pisateljice — zlasti med Nemci — zahtevajo glede dekliske vzgoje? Dve stvari: prvič, za čisto ženske poklice treba deklice posebej vzgajati in pripravljati; drugič: dekletom treba oči odpreti, da se mora vsak poklic, ki je bil doslej samo moškim dostopen, deliti in cepiti v moško in žensko polovico. Glede te druge zahteve pravijo: »Le pogledjte razne poklice! Vrtnarstvo! Vrtnar bo drugače deloval kakor vrtnarica, in vendar oba dobro in plodonosno. Učiteljstvo! Učitelj s svojo osebnostjo drugače vpliva ko učiteljica, in vendar oba lahko zelo dobro in koristno za skupnost. I. t. d.«

Odpira se torej za ženski svet deloma novo polje možnosti (tu ni misliti na — moža!): dosegati žensko stran vseh poklicev, doslej samo moškim prihranjenih. (Pri protestantih dobivajo ženske n. pr. tudi že duhovniško službo.)

Pa zašli smo od našega predmeta: kje so dopisi Vigrednic, ko stoji v naslovu spisa, da so dopisi poglobitna snov teh člankov? Naj sledita torej tu dva dopisa, nespremenjena, kakor smo jih dobili. Zanimiva sta in poučna oba.

Ze kot otrok sem izgubila svojo največjo srečo — mater. Kmalu nato sem dobila drugo, pred katero pa sem se morala že v zgodnji mladosti umakniti z doma. Z enajstim letom so se mi že zaprla šolska vrata; stopila sem v službo v svoji rojstni vasi.

Zelje do kakega posebnega poklica nisem imela, ker sem ljubila vse in vsako delo; da sem ga le mogla vršiti, pa sem bila srečna. Zelela sem le eno: da bi se mi

ne bilo treba ločiti iz domače vasice, od domače cerkve in od Mar. družbe, ki sem jo tako zelo ljubila. Toda usoda je hotela drugače: česar sem se najbolj bala, ravno to je prišlo. Bog me je poslal v svet, da me ondi do kraja preizkusi. Tako sem že v trinajstem letu odpotovala daleč v tujino (z neko gospodo). Od tiste dobe pa do današnjega dne je tega že 16 let.

Vandram od kraja do kraja, kamor me po naključju veter zanese, ne da bi si kaj izbirala. Prepotovala s svojo gospodo že mnoge kraje Evrope, bila sem 6 let tudi v Belgradu. Z lastno pridnostjo sem se priučila nekoliko jezikov, kar mi kot »vandrovi« prav hodi. Premagala sem z božjo pomočjo vse ovire, ki so mi skozi vso mladost na pot hodile, in vem, da, kdor Boga ne zapusti, tudi Bog njega ne. Danes sem srečna, in hvaležna Bogu za vse nebrojne milosti, ki mi jih je delil na vseh potih.

Vam pa, Vigrednice drage, ki ste še pri izbiri poklica, zlasti one, ki se podajate v svet, pravim, ostanite trdne v sveti veri, ker z njo zmagate vse — brez nje ničesar! Molite neprestano, kakor nam sam božji Učenik veli: »Cujte in molite, da ne padete v skušnjavo!« Oh, in skušnjav, kje jih je več kakor zunaj v širnem svetu! Molitev pa utrjuje dušo. Železo se upogne, trdnjava poruši, telo se utruji, toda duša, ta mora ostati trdna, močna, vztrajna zoper boj. Cetudi je treba včasih jeklenih moči, vendar z božjo pomočjo in s trdno lastno voljo se da vse doseči.

A najlepše je pa, ako je le mogoče, si iskati poklica na domačih tleh, najti zadovoljstvo na domači grudi, to je po mojem mišljenju največja sreča. Meni to ni bilo namenjeno. Dasi sem srečna, se mi zdi, da bi bila še srečnejša, ako bi se mi bila ta želja izpolnila. Toda božja volja je bila tako, in jaz sem ji sledila...

Slovenka iz inozemstva (iz daljne Češke).

Sem preprosto kmečko dekle, šivilja na kmetih.

Z veseljem in zanimanjem prebiram »Vigred« in sem tudi zase povzela že marsikaj poučnega, posebno iz dopisov o poklicu. Zato sem se tudi jaz namenila, da opišem na kratko svoje življenje.

Stara sem že blizu trideset let, a v resnici se mi ne zdi, da je že tolika doba življenja za menoj. Kakor že omenjeno, sem šivilja; učiti sem se šla z osemnajstim letom. Med svetovno vojno sem pomagala doma materi, ker drugi bratje in sestre so vsi mlajši in niso bili takrat še za delo.

Po učenju, katero je trajalo samo par mesecev, sem se kmalu odločila za samostansko življenje ter vstopila z dvajsetim letom v samostan Šolskih sester. Ker pa se mi je rahlo zdravje še poslabšalo, sem morala po nasvetu zdravnikov in č. sestre predstojnice zapustiti presrečni kraj in iti zdravja iskat domov. Ali zdravje se ni vrnilo popolnoma; zato nisem mogla več v presrečni, tihi samostan.

Iz tega sem spoznala, da me ljubi Bog ne kliče tja; vdala sem se torej v božjo voljo ter z veseljem in zadovoljno opravljam svoje delo doma pri starših. Čeprav je zaslužek majhen in ne bi mogla od samega dela (šivanja) živeti, si vendar, ker sem doma, lahko še nekaj prihranim ter tudi pomagam domačim. Delam vedno z veseljem.

Doma sem poleg farne cerkve in tako sem skoraj vsak dan pri sv. maši in deležna vsakdanjega sv. obhajila, hvaležna ljubemu Bogu, da je naklonil meni, nevredni, tolike milosti.

Tako poteka moje življenje že nekaj let enakomerno na zunaj, ali vendar je že nekaj bojev za mano, ki sem jih morala prestati radi zbadljivih in krivičnih obrekovanj in jih moram še trpeti. Vendar sem kljub temu vedno zadovoljna; moja prva misel je, da molim za svoje nasprotnike in večkrat darujem zanje sv. obhajilo.

Lojka Horvatič:

Pri mamici.

Hladna jamica mi je ugrabila najsvetejše, kar sem imela na zemlji: ugrabila mi je mojo dobro mamico. In danes grem k nji, da ob njenem grobu izjočem vso trpkost mladega življenja. —

»O mamica! Ti si srečna! — Med cvetjem spiš na lahno kakor da sanjaš. — Mamica ti moja, ugrabljena ljubezen srečnih otroških let! Oh, zakaj si odšla tako hitro! Tvoj otrok je sedaj brez mamice. Nikogar ni na široki zemlji, ki bi ga ljubil, kot si ga znala le ti!«

In padale so prve grenke solze spoznanja na hladni grob mamice. — Zatrepetali so nežni majski cvetovi kakor da plakajo z mano. —

Tedaj sem se spomnila svoje druge Mamice, ki ljubi vse trpeče in uboge. In v duši mi je zavladal nov sladek mir.

»O Gospa moja, o mati moja, Marija!«

Pred življenjem.

(Iz njenega dnevnika.)

I.

Stara sem štirinajst let in hodim zadnje leto v šolo k Sv. Jakobu. Doma sem prav v nasprotnem koncu mesta v Vodmatu. Pozimi ni nič lepo — blato in sneg; v pomlad pa je prav prijetno. Svež vzduh bohotnih polj prihaja do naše hiše. Solnce me spremlja v jutro po cesti.

Opoldne se vračam po isti poti; tedaj ni več nič zanimivega: prah, ropot. Isti ljudje me prehitevajo —: da se kratko urico razvedrijo doma.

To je moja pot iz dneva v dan. Štiri leta sem jo hodila, z žalostjo včasih, več pa z veseljem in lepimi sanjami; zdaj pa je ne bom več hodila.

II.

Zdaj je pa ne bom več hodila, zakaj v kratkem končamo šolo — še matura — in potem: joj, kako so blizu moje sanje. Ko sem zadnjič sama šla za vodo, sem ugibala na belo marjetico, če se bodo uresničile. Pa ne verjamem roži...

S Kristino sva se domenili, da bom šla v počitnicah k njim na deželo. Kristina je namreč moja prijateljica in jo imam zelo rada. Zadnjič mi je pripovedovala o svojem fantu in mi je obljubila, da mi ga pokaže. Jaz pa nimam fanta; pa ga bom poiskala. To mora biti vendar lepo. Le ne vem, kako, da ga Kristina nima nič rada (saj rekla mi je tako); jaz bi ga imela. Čudno; sinoči sem sanjala, da je prišel oni dijak, ki ga srečam vsak dan na Zaloški cesti in mi je ponudil roko —; in jaz sem šla z njim. Pa saj so to samo sanje in v sanje tudi ne verujem.

Toda na počitnice pa le pojdem — koliko lepote bom tam doživela. V jesen pa grem na učiteljišče. Že kot otrok sem sanjala, da bom učiteljica. Med otroki na vasi — med polji, v gozdovih, daleč od mesta... In kako je vse to blizu...

III.

Naš dom stoji že skoraj med polji. V jutro in v večer odmeva ropot vlakov ob oknih. Včasih zrem za popotniki. Lepo bi bilo tako potovati daleč po svetu, samo potovati.

Danes je Ema pisala. Ema je moja sestra in je v Zagrebu v službi. Da pride te dni domov. Joj, kako je ona lepa na sliki, ki nam jo je poslala. Kakšno obleko ima — moj Bog.

IV.

Sinoči sem rekla mami, da bom šla v jesen na učiteljišče. Prestrašila se je in me z začudenjem gledala. Nato me je objela, česar nisem vajena in mi je bilo skoro neprijetno.

»Ne moremo, ne moremo,« je zajokala. »Pa saj ti ne razumeš.« V resnici nisem razumela. Bilo mi je pa čudno tisti trenutek. »Službo sem ti že poiskala za jesen. V pisarni boš, pomisli v pisarni.« Zdi se mi, da me je hotela navdušiti za to misel, meni pa se je zdelo, da sem izgubila tla in da se nekaj ruši okoli mene in me bo zasulo vsak trenutek. Bog ve, morda so se rušile moje sanje.

In ko je oče zvedel, je hodil po sobi razburjen.

»Ne moremo, ne moremo« in je mahal z rokami. Hotela sem že vstati in mu povedati, da ni potreba, da ne bom šla. Pa nisem mogla, ker bi jokala.

»Ni mogoče,« je ponavljal. Ko sem sklonila glavo, da bi skrila solze, je stopil k meni in me pogladil po laseh. Tako me je nekoč božal; kot otroka in se spraševal in si odgovarjal:

„Kje je Hedica?“ je govoril počasi in z nizkim basom.

„Ni je,“ je odgovoril z višjim. „Kdo pa je zunaj?“

„Stric volk,“ je renčal bas.

„Kaj bi pa rad?“ je vpraševal tenor.

„Po Hedico sem prišel.“

„Nič ne bo, Hedice ne damo.“ —

Moj Bog, kako je vse to daleč — — —

V.

Franci je zbolel včeraj in danes še ni spregovoril. Zato nisem šla danes v šolo. Sedim pri njem in pišem ta svoj dnevnik. Kako je vse to čudno in ne vem zakaj. Franči je moj brat, mizarski pomočnik. Dve leti je hodil v gimnazijo in nato je moral za vajenca. Spominjam se, da je takrat jokal; pozneje nikdar več. Tih je hodil, ob večerih čital knjige in komaj včasih se je nasmehnil. Imela sem ga rada in mislim, da mene on še bolj. Da ga pa ljubita tudi oče in mati, sem pa včeraj in danes lahko spoznala. Ko je zdravnik povedal, da ima Franci pljučnico, je mati zajokala, oče pa se je oprijel ob steno, kakor da mu je slabo. Povrhu pride mati vsakih pet minut po prstih v sobo in se izgovarja, da mu blazino popravlja. Saj pa blazino lahko popravim jaz.

Nato je prišla Minojka. Tiho je hodila in prst je na ustih držala, da je ne bi kregala. In za vrati sta čakala Dolfe in Fini.

Franci je odprl za trenutek oči in se nasmehnil, ko je spoznal otroka. In nato sta ona prišla in sta prst držala na ustnih. In ko so videli njegov nasmehljaj, so bili srečni in že pri vratih so začeli glasno govoriti.

VI.

Z največjo muko sem presedela popoldne v šoli tri ure. Štela sem udarce ure, pri tem brezmiselno zrla mimo učiteljice. Skozi okno je prihajal ropot vozov po cesti, lajež psa, kričanje otrok in vse to se je mešalo z glasom učiteljice. Ona je bila nekam čudna. Stala je tam, govorila, in jaz vendar nisem ničesar razumela.

»Vstani vendar,« me je drezala Kristina.

Ozrla sem se zmedena na njo in nato na učiteljico in v negotovosti vstala.

»No, kaj veš povedati?« je dejala učiteljica.

Gledala sem v nerazumevanju.

»Francka teče za vozom — govori vendar!« sem slišala Kristino. Ponavljala sem brezmiselno. »Na vozu je vrisk, pesem in prešerna beseda. In kakor že Francka teče, voz se tem hitreje premika in pesem zamira v megli — govori, govori!«

»Kaj pa je mislil s tem Cankar?« Zmedla sem se in zardela najbrže, odgovorila nisem.

»Le kam misli!«

»Na dijaka z Zaloške ceste.« Ne vem, katera je že to šepetnila; okoli mene je nastal pritajen smeh, začutila sem, da mi gre na jok.

»Francka bo vse življenje hrepenela, tekla za vozom, dohitela ga ne bo — ponavljaj vsaj,« sem slišala Kristino. »Na vozu pesem in vesela beseda, ona pa utrujena in onemogla; zato, ker je rojena na Klancu.«

— — — — —

Zdaj sedim pri Francetu in to pišem. Zdi se mi, da sem jaz tista Francka, ki teče za vozom; pa ga nikoli dotekla ne bo...

Francka... voz...; moj Bog, ali bo res tako?

VII.

Zdravnik je bil pri Francetu. Materi je rekel, da ne bo nič hudega. Pa se mi zdi, da je to kar tako rekel, ker je moral tako reči. Francetu je vendar čimdalje huje; ves čas govori zmedeno.

Kako mi je včasih pripovedoval. Zdaj se spominjam vsega tistega; ko je še v šolo hodil: da bo postal to in to, potem ne bo več tako pri nas. Preselili se bomo v mesto; lepe, svetle sobe — tam bo vse drugo življenje. Zdaj ni več sanjal že nekaj let. Vračal se je ob večerih in čital knjige; komaj da je včasih govoril in vendar ga mati in oče čudovito ljubita.

VIII.

S popoldanskim vlakom se je nenadoma Ema pripeljala. Mislim, da nas je hotela iznenaditi. Ko pa je videla Franceta, je zajokala. —

— — — — —

IX.

Emi sem povedala, da bom morala v jesen v službo. Rekla sem ji, da bom šla z njo in bom isto službo iskala. Gledala me je in se nekam nerazumljivo smehljala. Morda misli, da nisem zmožna. Nato me je poljubila in me objela. Čutila sem, da ima vse mokro lice od solz.

»Lepšo službo ti poiščem,« mi je dejala. V resnici ne razumem. Saj mora imeti vendar dobro službo, ko je tako lepo oblečena.

X.

Spali sva na isti postelji (več jih nimamo, pa tudi prostora ni). Ona pa ni nič molila in se niti pokrižala ni. Jaz pa sem molila k Materi božji, da bi France ozdravel, in za Emo sem molila; Bog ve, — prej nisem nikoli za njo molila, sinoči pa se mi je zazdelo, da moram.

Nato se je dvignila in se nagnila k meni in je jokala. Zdaj pa res ne razumem ničesar.

»Zakaj pa ti ne moliš?« sem jo vprašala. Ko pa sem videla njene oči, se mi je zdelo, da razumem. Joj, koliko je v njih skritega in zato sem jo poljubila. Bog ve, morda je Ema tudi Francka s klanca...

»Molive!« je zaprosila in nato sva molili v pozno noč. Poleg v sobi pa je govoril France zmedeno in trudno.

XI.

Franceta ni več — že teden dni in jutri dobimo spričevala. Pravijo, da sem izvrstno napravila maturo. Pa to je zdaj vse tako brez pomena, brezsmiselno. Ema se je vrnila v Zagreb. Mati ima temno pod očmi od joka in zdi se mi, da se je oče vrnil že trikrat od tedaj na večer pijan. To je končno grdo, pa se mi zdi, da drugače ni mogoče.

Zdaj mi ni do ničesar, celo smešne se mi zde vse tiste sanje — o počitnicah, o učiteljici; vse je postalo nekam smešno... Zdi se mi, da zdaj tudi vse razumem:

Francka — — spredaj voz z veselo pesmijo — —, le ona ga dohitela ne bo. — — —

Danes sem zadnjikrat srečala dijaka z Zaloške ceste. Mislim, da me je pozdravil. Pa jaz hočem pozabiti nanj — in zato bom po drugi cesti hodila. — —

Francka — voz s pesmijo; zdaj ni več sanj.

Misel na njo . . .

(V spomin rajni gosposdični učiteljici Angeli Jazbečevi.)

Ni Te več med nami, vrla Angela! Zaman se oziramo po bolniški kapelici, kjer si klečala tolikokrat, vsa zatopljena v molitev. V srcu si hranila goreče želje, prelepe načrte, kako bi mogla kar najbolj koristiti bednim trpečim... In zato so bile tvoje molitve tako iskrene. — Odšla si od nas, da boš cvetela v večnosti... Toda nam, ki smo Te poznali, se toži po Tebi, Angela; naša duša čuti: prezgodaj je odšla! Dolga je bila Tvoja bolezen. Ko si že bolehal, si kljub oslabeledosti z veseljem žrtvovala svoje moči dragim šolarčkom. Zelo si jih ljubila. Vzgajala si jih z uprav materinsko požrtvovalnostjo in ljubeznijo. Ni čuda, da si si osvojila nedolžna srca dovzetne mladine. Vršila si svoje dolžnosti, nisi se zmenila za bolezen, dokler nisi slednjič omagala.

Zivela si za druge. Žrtvovala jim čas in moči. Padla si žrtev smrtne bolezni kakor vojak na bojišču. — V Tvojem plemenitem srcu je počivala dolgo časa želja, da bi postala usmiljenka, da bi mogla še več storiti in žrtvovati za trpeče brate in sestre v Kristusu Gospodu. Toda na zemlji se niso uresničile Tvoje želje. Večni je sklenil drugače! Vemo pa, da ne tožiš tamkaj v boljšem svetu. Saj si zdaj usmiljenka v družbi izvoljenih: sočutno ljubezen naklanjaš ljudem, ki smo še na zemlji — popotnice in popotniki. Po pravici smemo upati, da si srečna pri božjem Zveličarju in v družbi mile Matere Marije. Kaj ne, da prosiš Najvišjega za nas vse, ki še čakamo ure ločitve od zemeljske minljivosti?! Veselimo se svidenja...

Franjo Neubauer:

Molčemu ptičku.

*Zgodaj umolknil si, ptiček!
Ali je v vigradi že,
kar je čutilo, izpelo
drobno in nežno srcé?
Ali ničesar družici
tvoji povedati klici
nimajo več?
Ptiček, kdor čuti ljubeč,
ta ne izpoje nikoli
sreče, radosti in bóli!*

Pero Horn:

Priprava žene za življenjsko pot.

»Ali bi, ali ne bi?«

(Nadaljevanje.)

Mati, ki je na tak ali podoben način razkrila hčerki zadevo, ki jo otroci med seboj tako radi načenjajo s tistim običajnim, skrivnostnim vprašanjem: »Ali že veš?« in ki mu sledi enako skrivnostno ugibanje in namigavanje na najintimnejše stvari, je naredila veliko uslugo ter je morda odločilno vplivala na srečen polet v ono duševno svobodo, o kateri smo razpravljali preje. Jasno je, da je zelo pomirila otroško zvedavost, povečala hčerkino zaupljivost ter onemogočila, da bi tretja, nepoklicana oseba zasadila v mlado srce kal uporne zadirljivosti, ki se navadno pokaže, kadar mladi izgube spoštovanje do »starih«.

Mir, ki ga je na ta način zadobila deklica, bo pripomogel, da se bosta njena duša in njeno telo v doraščajoči dobi razvijala normalno, brez kakih večjih motenj. Pripomogel bo ta mir tudi k temu, da se bo dekle po prvih letih svoje doraščajoče dobe (14—17) ozrlo iz svoje lastne duševnosti v duševnost svojega okolja, ki ga bo pa mesto skozi zastrta očala opazoval.

in presojala s svojim lastnim, sicer še malo izkušenim, a vendar naravnim in zdravim očesom. Spoznala bo hitro, kje je resnica, kje laž, kje vljudnost in kje samo zabave željni flirt.

To opazovanje in presojanje bo vodilo naša dekleta po poti resnega, dolžnosti svojega stanu se zavedajočega življenja, ki pa bo baš vsled svoje resnosti polno veselega in pristrčnega prepevanja in stalnega radostnega vznichenja.

Tako dekle je zmožno s svojim solnčnojasnim licem razveseljevati dom svojih roditeljev, zmožno pa je tudi, če se k temu odloči, ustanoviti, voditi in časno ter večno osrečiti novo družino.

Ker je bilo o dekletu v samostojnem poklicu dovolj govora v odstavkih »V svobodo«, naj bodo naslednji odstavki posvečeni ustanovitvi in srečnemu vodstvu nove družine.

Prilika za vstop v zakon se marsikateremu dekletu pokaže kar nena doma, marsikatero dekle — posebno na vasi — pa deloma že vnaprej sluti, navadno pa že povsem določno ve, s katere strani se bo, oziroma bi se taka prilika mogla nuditi. Naj se taka prilika nudi tako ali drugače, tisti »da« ali »ne« je važen, odločilen za vedno. Zato odgovor ne sme in ne more biti nepremišljen, kajti kdor vstopi v svetišče, da se žrtvuje, ne more več zahtevati, da se zopet osvobodi.

Ni pa dovolj, da dekle premišluje in svoje tovarišice izprašuje, »ali bi se poročila, ali ne«, »ali bi ga ti vzela, ali ne«. Odgovor na taka vprašanja je kratek »da« ali še krajši »ne«, ki pa niti oba skupaj nista kak odgovor.

»Ali bi, ali ne bi?«

Odgovora je treba iskati drugje, najbolje v vprašanju, kaj je zakon, kakšen je njegov sveti namen in kako naj ga doznam.

Odgovor na to vprašanje in s tem obenem tudi odgovor na prvo vprašanje pa naj bi zopet v vsej svoji zemeljski ljubezni dala — mati, toda ne mati, ki v tem svojem odgovoru gleda nase in na svoje koristi, razkazuje svoje užaljeno samoljubje in zvrča vse zemeljsko gorje na moškega, na njegova hotenja in poželenja ter tako pošilja svojo hčer z zavezanimi očmi v lastno razdvojenost, iz katere se zdrav in srečen zakon skoroda razviti ne more, **marveč mati, prava, resnično krščanska mati**, ki hoče svojemu otroku dati vse ono, kar morda sama ni prejela, a je v zakonskem življenju spoznala, da bi bila prejeti morala!

In vendar, koliko je pri nas deklet, ki ne bi šla popolnoma nepoučena v zakon, če bi jih vsaj deloma ne poučil duhovnik, ki pri nas, rekel bi skoraj, edini vrši to vzgojiteljsko dolžnost, dasi — žal — mnogo, premnogokrat prepozno — in to po krivdi mater in hčera.

Tudi zdravnik bo izkušen svetovalec, toda treba je pravega poiskati in ga vprašati.

Kaj je zakon?

Zakon, sveti zakon, je Zakrament, je že v raju od Boga ustanovljena zveza med možem in ženo, ki ju je blagoslovil, rekoč: »Rasita, množita se in napolnita zemljo!« (I. Moj.)

V teh božjih besedah pa je izražen že tudi sveti namen svete zveze. Vem, da ta ali oni se bo uprl, češ, čemu je treba tu podtikati namen, toda če ima v vsakem malem gospodarstvu vsaka reč, vsako orodje svoj namen, ga mora v božjem gospodarstvu imeti tudi zakon. In ga v splošnem tudi nihče ne taji, marveč se ga celo z vso svojo bitnostjo večina tudi poslužuje, le celotnega priznati noče!

Namen zakonske zveze pa je trojen:

1. da se ohrani in pomnoži človeški rod,
2. da se ustvari človeška zajednica, v kateri se podpirata mož in žena v medsebojni ljubezni, ki v njej najdejo svoje zavetje tudi njuni otroci, in
3. da se mož in žena obvarujeta nečistovanja.

Zopet pa je jasno, da nikakor ne zadostuje, da krščansko dekle ve za ta trojni namen zakonske zveze, vedeti mora še veliko, veliko več, poznati mora namreč pot, ki po njej more doseči ta vzvišeni namen in ga vsvojem življenju tudi izpolniti.

Dobro je, da o tem kaj ve tudi dekle v samostojnem poklicu, ker bo to znanje tudi njo vodilo po res samostojni poti.

Zakonska zveza, ki je in ostane nerazvezljiva tudi tedaj, če se zakonca sodno in cerkveno ločita od mize in postelje, mora vsekakor sloneti na ljubezni. Ljubezen pa ni isto kot zaljubljenost. Zaljubljenost, tisti prvi ogenj, ki ne zna in ne more presojati stvari, tako kot v resnici so, ki »zidove zida si v oblake«, ki tudi strelja, če ne doseže svojega namena, taka zaljubljenost mine in ne ostane nič po njej. Ljubezen pa je vsemu temu nasprotna, umirjena, je čista — ne živalska, spoštljiva — ne surova, sveta in potrpežljiva torej tudi večna in ne mine nikoli.

Taka ljubezen dviga zakonce iz nižin v višine, da se medsebojno tudi duševno izpopolnjujeta in tako osrečujeta. Vendar v zakonu ni pričakovati kakšne nadzemske sreče, ki na svetu obstoja le v sentimentalnih, mehkih srcih in je v realnosti nemogoča, ker je življenje le boj, brez konca trd in neizprosen. Sreče v zakonu je le toliko, kolikor je zraste iz tihe in potrpežljive samoodpovedi bližnjiku na ljubo. Radi tega je v zakonu treba celih, zrelih, plemenitih ljudi: tako mož kot žena! Celih, ki bodo znali svoja dejanja presojati, duševno zrelih, ki bodo hoteli svoje pregreške tudi priznati in v bodoče tudi popraviti, ter plemenitih, ki bodo s svojim drugom znali tudi potrpeti in mu pomagati.

Ker manjka tega, razpada toliko tisoč naših družin, toliko pa jih krije le še videz sreče. To popraviti more le zakon, postavljen na voljo Najvišjega, ki je med bliskom in gromom izza ognjenega oblaka razodel Svojo večno postavo. Na tej postavi mora biti zgrajena zakonska zveza, sloneti pa mora na pametnih nazorih o človeku, njegovem dejanju in nehanju.

Ko je Bog ustvaril človeka, mu je dal tudi možnost, da se razmnožuje, da s svojim Stvarnikom soustvarja.

Kakor drevo, ki je doseglo gotovo rast in se je zadostno razvilo, samo iz sebe nastavlja cvetne popke, da takoj po oprášenju z istorodnim cvetnim prahom nastavi svoj sad, rodi svoje seme, da se po njem razširja dotična drevesna vrsta, tako se tudi človeku, ki telesno dozori, razvije vse ono, kar je potrebno, da človeški rod obstane in ne premine »do konca dni«!

Tako je Stvarnik smotreno ustvaril človeško telo, da more ustrezati svojemu namenu. Tudi žensko telo, ki bi ga tako mnogi hoteli imeti le za igračo, je ustvarjeno popolnoma smotreno, vse prej kot za igračo! Zlasti še notranji organi, ki s tako točnostjo in preračunano natančnostjo pripravljajo, izvršujejo, prehranjajo in oskrbujejo vse potrebno za zaplojenje, oživljanje, porajanje in porojenje novega človeka!

Jajčnjaka na desni in na levi ob maternici imata pripravljenih do 70.000 jajčnih mehurčkov — Graafovih folikelov — v katerih so pripravljena jajčka, čakajoča, da dozore, se oplode in dorastejo v človeka. Vendar dozori le kakih 3—400 izmed teh jajčec, ki mesec za mesecem vstopajo po lijakastih ceveh v maternico, kjer naj bi se oplodila in začela novo življenje.

300 — 400 jajčec, 300 — 400 menstruacij — okroglo 35 let ženskega iskanja, hrepenenja, skrbi in boleti, toda tudi veselega pričakovanja — materinstva! Katera izmed deklet, ki to pravočasno spozna bodisi iz materinih ust, bodisi iz knjig, bi hotela svoje telo nositi na trg — »za skledo leče« in kateri izmed pravočasno poučenih mladeničev se ne bi zdrznil pred veličastvom božjega stvarstva v človeku, bi še hotel telo svoje ljubljenske smatrati za zgolj igračo v svojih rokah . . .

Poudarjam pa »pravočasno«, kajti ko strast zatre spoznanje, je le težko dvigniti voljo, ki bi strasti ne podlegla!

In podobno kot v ženskem telesu jajce, se v moškem razvija seme, se stoječe iz tisočev in tisočev drobnih, mikroskopičnih majhnih celic. To seme mora prehoditi različna pota po žlezah in žlezicah, dokler ne pride do izliva, da se združi z jajčkom, ali pa, da odmrje.

Da, seme, ki nosi v sebi kal človeškega porajanja, tisto seme, ki pesniku narekuje one mile pesmi o ljubezni v mresečnih nočeh, ki daje mlademu možu moči, da se svoji dragi na ljubo odpove tej in oni svoji želji, premaga to in ono svojo napako, se s slastjo posveti svojemu delu, svoji družinski sreči!

Da, seme, ki danes v razočaranem samoljubju, v alkoholiziranem stanju in ob skvarjeni ter uničeni človeški volji, iz maščevalnosti pobija, mori in požiga.

Res: dva človeka, dvoje stvarstev, dvojna Stvarnikova ideja, tako različna, pa vendar tako enaka, tako oddaljena, pa vendar tako blizu. tako popolna v svoji svetosti, pa vendar tako nizka v dejanju p o d l e g a človeka . . .

* * *

Mladenka, ki ji je dano, da vsaj nekoliko misli na vse to, bo pač mogla odgovoriti na tisti: »Ali bi, ali ne?«, ker se bo, zavedajoč se sedaj svojega poslanstva, svoje vzvišene naloge, znala ozreti po njem, ki naj mu da sebe v trajno last.

Glavno v zakonu je ljubezen. toda ljubezen ni še — vse, treba je, da tistega, ki mu svojo ljubezen posvetiš, tudi dobro poznaš!

Najti dobrega, idealnega moža je danes zelo težka stvar. Preveč so razrvane razmere, preslaba je bila vzgoja, premalo je javne morale, preveč prilike za zablode.

Vse te zunanje prilike moža preveč uklepajo, lastni notranji razdor pa ga preveč mori. da bi se vsega na hitro sprostil in bi tako prišlo do izraza zdravo jedro, ki ga prav gotovo skriva v sebi človek. bodisi moč ali žena.

In tu ima žena leno priliko, da po spoznanju preboli in prežene svoje razočaranje in začne z ljubeznivostjo vzgajati — moža. Mož zdravega jedra postane po nežnem in potrpežljivem ravnanju svoje žene najboljši zakonski drug, ki bo mogel in znal s pomočjo svoje družine vzrediti in vzgojiti boljši, zdravejši in močnejši rod.

Glej, dekle, to je delež tvojega življenja. to je tvoje poslanstvo, ki z njim moreš osrečiti in vladati svet. Ne z višinskimi in dolžinskimi rekordnimi polëti, ne z oblekami na najmodernejši način prikrojenimi, ki moške samo slepe in dražijo slo in pohoto, marveč samo in edino le s svojo lastno samozatajo boš v resnici zavladala in premagala slabost!

Zato pa se v mladih letih ne igraj z ljubeznijo, ki kakor ogenj hitro vzplamti, potem pa peče in žge, dokler vsega ne uniči.

Storite svojo dolžnost, širite Vigred med svojimi prijateljicami!

Zaplakal bi!

*Zaplakal bi, ah, kolikrat!
Zaklical v daljo bi Ti rad,
kako srce je bolno,
nemira, tuge polno!
»Podaj mi drago róko,
ljubó se mi nasměj
in kakor prej globoko
v srce mi spet poglej!«
Zaklical bi, — ostanem nem!
Saj glas ne pride k tebi!
In sólze prepovem očem,
da svet jih videl ne bi!*

A. L.:

Kadar dom kliče . . .

Povest iz naših dni.

(Nadaljevanje.)

Ne, ne, temu dekletu ne sme govoriti o tem! Saj so bili časi, ko ju je videla večkrat skupaj. In v tihem si je mislila, da bi bila lepa, prijazna in dobrosrčna Lenica najboljša žena njenemu sinu, doktorju. Zнала bi ga voditi. — Pa morala se je zmotiti. Škoda. In je zavzdihnila.

Lenica pa se je poslovila.

Zdaj popoldne se vrši pregled gospodinjskih zakladov. Da ta mladi rod nič ne dá na domače izdelke! Niti presti ne zna več današnja mladina! Rajše kupuje fabriške izdelke; zato pa tudi toliko zapravi na ničvrednem blagu!

Marjanica je pritekla od nekod, da vidi, če pač mati ne bo preveč radodarna na škodo njene bale . . .

Pa že je bilo določeno in oporekati si ni upala.

Z materjo sta naložili poln jerbas, da odneseta »na vrh« in Jerica je ostala sama. V njenih očeh je bil zopet oni zagonetni izraz. Ogenj, ki tli pod pepelom in vsak trenutek lahko zagori.

Z nobeno besedo se ni udeleževala razgovorov, toda ko sta mati in sestra odšli, so ji omahnile roke z delom.

Srepa je gledala pred se. — Ona, seveda ona nikoli ne bo rabila bale! Zanjó ni nikake ženske sreče; nikoli ne bo osrečevala drugih. Nikoli ne bo imela lastnega doma; nikdar se ne bodo igrali otroci ob njenih nogah. Bogastva njene ljubezni nihče ne zahteva. Za njeno hrepenenje po sreči, za njeno pripravljenost nihče ne vpraša.

Mrtev cvet, ki nikoli sadu ne prinese!

Sklenila je roke v tihí bolesi. Ah, kaj vedo zdravi, močni o duševni bedi nekoga, ki stoji pred živim studentem, pa ne more žeje ugasiti! Ki z lačnim hrepenenjem gleda za njimi, ko praznujejo praznike življenja, sam pa mora svojo bol skrivati v temo in izjokati solze na znotraj, da ga ne milujejo!

Jeričina sicer tako močna duša je zopet izgubila vso svojo oporo. In udrle so se ji solze . . . Izjokala je zopet svojo bol v praznino . . .

Zgoraj se je zaprl pokrov težke skrinje. Jerica se je zdramila iz bolestnega razmišljanja ter si obrisala solze. Nihče naj ne vidi, da ji je hudo. — Zopet je postala slaba; pa je hotela biti močna za vsako ceno, kakor žene in matere, ki toliko prestanejo v teh časih.

O, saj ni sama, ki nosi življenja pezo! To spoznanje ji je zrastlo v teh težkih časih. Koliko upanja za bodočnost, koliko moške moči uničuje nesrečna vojska! Koliko velikih, za voditelje ljudstva določenih, umira in z njimi umirajo načrti in dela! In vsi milijoni, od katerih vsak posameznik tvori vsebino življenja drugim! Za katere srca krvave! In oni, ki se vračajo in se bodo še vrnili — zlomljeni, uničeni za vse življenje, samo razvaline nekdanje moške moči! O, pač nima Jerica pravice obtoževati nebo, da jo je uničilo! Saj je samo mal člen v veliki verigi trudnih, pohabljenih, slepih, bolnih, uničenih. So bolesi, ki globlje režejo kot njene in bremena, ki težje tlačijo k tlom...

Ko je Jerica vse to premislila, ji je bilo lažje; trpkost se ji je izpremenila v tiho vdanost in nemirno srce je našlo mir.

Mati in Marjanica sta pospravili domače zaloge »na vrhu«, Marjanica je odšla po svojem delu, mati pa se je vrnila v hišo. Pospraviti je bilo treba še preostale platnene srajce. Zravnavala jih je in zlagala v omaro. Pod roko ji je prišla srajca iz kupljenega platna. Čigava pa je ta? Razgrnila jo je in pogledala po znamenju — nosila je Jakovo ime...

Materi so klecnila kolena in sesedla se je na najbližji stol. Kakor da je bilo treba samo tega neznatnega povoda, je položila glavo na obe lakti in bridko zaplakala: »O, Jerica, — ali je še živ? Ali ga bom še kdaj videla?«

Osupla je Jerica gledala mater, potem pa lahko pobožala po materini roki. Dobro, da vendar govori! O njem, katerega ime se ni smelo imenovati v hiši — in na katerega sta obe venomer mislili...

»Ne jokajte, mama! Gotovo se bo vrnil. Ali naj po gospodu župniku povprašamo zanj na poizvedovalnem uradu? Še bolje, Mejačevemu Lojzu bom pisala!«

»Saj oče ne bo pustil,« je zajokala žena. »O, Jaka, moj otrok!«

»Za to pa res nič ne more,« se je ojunčila Jerica. »Saj drugega za enkrat ne misliva storiti. Molčiva pa lahko vse dotlej, da pride odgovor. Mislim pa, da ima mati vendar pravico zvedeti, če njen otrok še živi. V to pravico pač ne sme posegati nihče.«

»Jerica, ti si pa res moj dobri otrok,« je šepetala mati. In morebiti prvič ji je prišlo spoznanje, da vrednost človeka ne obstoji samo v tem, kar z rokami naredi, ampak da so pogosto zapostavljeni, trpeči tisti, od katerih prihaja luč in tolažba in razumevanje, ki znajo tiho in nežno s svojim sočuvstvovanjem vzeti na svoje šibke rame polovico križeve teže.

In prav zdaj se je zgodilo nekaj, česar se Jerica ni spominjala od svojih detinskih let: tiha, vase zaprta mati se je sklonila nad svojega pohabljenega otroka in ga je poljubila s pravim materinskim poljubom.

7.

To je bilo po prvi, ves dan trajajoči, morilni bitki, ki jo je Jaka doživel.

Doživel? Ali je bilo to doživetje, ta grozni pekel? Ko so ure in ure čepeli v strelskem jarku, steklene oči uprte v praznoto, okoli njih pa se je zibala zemlja od topovskega grmenja, da se je telo zvijalo kot ob resničnih bolečinah. In potem, ko so na povelje planili iz jarkov, so zopet dolge ure ležali na mehki, močvirni zemlji, z neba pa je deževalo ostré železne kosce iz šrapnelov. In potem, ko so naskočili preko mrtvih, umirajočih, padajočih — ko je vsaka mišica in vsak živec drhtel od peklenškega ropota, od tuljenja granat in šrapnelov, ki je planilo v obraz z divjim besnenjem — ko je peklenško žarjenje izsuševalo kri v žilah in je grom granat hotel raztrgati možgane in sta telo in duša klecala, kot da je nevidna moč raztrgala živce: ne, to ni bilo zavestno doživetje, to je presegalo človeško razumevanje.

Vsaka misel je ostala samotna, vsa duševna moč ubita.

Vsak je bil stroj brez duše, ki ga je železna enakomernost mehanično gnala h krvavemu delu.

Le gonja, trdi železni »moraš« je silil naprej. Samo eno čuvstvo je stalo nepremično nad vso grozoto, stalo kot mogočna gonilna transmisija za vsakim: »Naprej!«

Zdaj pa je bil ta pekel za njim. Dnevi miru in počitka za fronto. Na težkih tovornih avtomobilih so odpeljali omamljene iz hrušča in trušča v zaledje, ranjence v zasilne bolnice, mrtvi pa so morali čakati, kjer jih je zalotila smrt, da jih potem, ko se poleže juriš, pokopljejo, če jih nadaljnji šrapneli ne spravijo s površja...

Kakršni so prišli, so popadali in pospali do smrti utrujeni.

Jaka ni spal. Z bolešno odprtimi očmi je ležal in strmел v temo. Zdaj pa zdaj je krčevit sunek pretresel njegovo telo. Možgani so mu bili polni trušča, hrušča, bobnenja in grmenja, kakor da leži sredi bojnega polja, kakor da leži velikanska teža na njih, ali kakor da tolče silno kladivo po njih.

Neznosne bolečine v glavi so ga mučile. Vsaka misel mu je povzročala teresne bolečine in vendar ni mogel mislim prepovedati, naj se ne porajajo in ne odpoditi grozних predstav. Pred njegovimi duševnimi očmi so vstajale slike, pa najsij je s pestmi tiščal oči...

Videl je nove, sveže regimente s pesmijo na ustih korakati v boj, videl, kako so jih strojne puške pokosile — ljubljene brate. — Slišal je grgranje umirajočih, slišal zdihe, slišal otroško-preprosto molitev, slišal v srce segajoče klice: »Mati, mati!« — Videl osivele može, ki so z jeznim korakom jurišali, naravnost v sovražne bajonete. — Slišal pod žvižgajočimi udarci kopit, kako so se lomile kosti...

Groza, o groza!

»O, nič misliti! Samo za trenutek vse pozabiti! Upihniti samega sebe, kakor luč!« je vzdihoval Jaka. »Domovina, domovina, ali res to zahtevaš od svojih sinov?«

S težavo se je dvignil raz skromno ležišče; zunaj mu bo bolje. Naslonil se je na napol podrt zid. Iz daljave je prihajalo votlo grmenje topov; tu pa tam udarec izstrelka velikega kalibra. V obzorju so se dvigali visoki plameni; požar, požar, svetovni požar. In nad črnimi masami dima so sikali šrapneli v svetlih krogih električne sinjine. Kot prikovan je gledal Jaka te strašne prizore. Potem je odtrgal pogled in se zazrl proti vzhodu. Zadnji odtenki zahajajočega solca so tipali tja v mrak. V mraku pa spi dom in kliče, kliče...

Spi? O, v tej uri mnogi mnogi tudi tam niso spali, četudi je bil tam še mir! Saj so v tistem nočnem dihu poslušali zdihe umirajočih, krvavečih, potaplajočih, zasutih svojih dragih — kje, ah kje? Saj so nemirne duše v tihih nočnih urah potovale v daljavo, da poiščejo grobove dragih ter so iskale, iskale... Toda, kje, kje? Ali na galiških poljanah? Ali na srbskih njivah? Ali sploh dragi groba nima, ker ga je dvignilo v zrak in raztrgalo v kosce, ki jih ni zbrala in položila k večnemu počitku ljubeča roka...

In koliko solza teče v teh tihih urah, ko jih nihče ne vidi! In koliko prosečih src se dviga po težkem dnevnem delu v nočni tišini k Bogu: »Končaj, Vsemogočni! Ali je res toliko vredna peščica domovine, ko danes ne vemo več, če jo imamo še jutri? Prizanesi, Gospod! Usmili se svojega ljudstva! Vrne nam očete, sinove, može, brate! Ti veš, kje so; čuvaj jih!«

»Mati,« je zašepetal samotni vojak, »mati, sestra!« In je segel po denarnico na prsi. Nekaj je zašumelo tam: suh šopek! »Lenica, moja izgubljena ljubezen!«

Kakor svetla prikazen je stala pred njim tisti dan, ko je nastopil pot sprave...

Ali mu je odpustila? Ali ji je le sočutje do prijatelja iz mladih dni pričaralo v oči oni blesk?

Pridobiti si hoče nazaj njeno spoštovanje za vsako ceno! In če njena ljubezen ni povsem mrtva, ako tli samo iskrica še... Hlastno je vzel suhi šopek iz denarnice, polčil nanj lice in vdihaval vase vonj osušenih travnih in cvetnih bilk, vdihaval vonj doma... In iznova je prav s poudarkom dom zaklical... »O dom, moj lepi dom,« je zašepetal samotni vojak.

* * *

Oče Klemen je otrkaval sneg s škornjev, mati pa je pripravljala družinsko mizo.

»Kakšno vreme!« je godrnjal in se luščil iz tople vrhnje obleke. »Pa bo še sneg; v rami ga čutim.«

»Ubogi vojaki,« je vzdihnila mati, »zmiraj zunaj, nikoli na gorkem, vsi mokri in blatni! Dobro, da sem Štefanu poslala debelo volneno jopico in kapo za čez ušesa! — Bog ve, če ima vsak koga, ki zanj skrbi?«

Pa je vedela za enega, ki nikdo zanj ne skrbi...

»Saj res,« se je spomnil oče, »pismoonošo sem srečal in mi je dal pošto. Tudi zate je pismo,« in je stikal po kožuhovih žepih.

»Za mene?« je vprašala mati, prebledela in sedla.

»Janez, naš hlapec, ti že zopet piše; saj tako pridno skrbiš zanj,« ji je ponagajal in basal svoj vivček.

»Od Janeza — o seveda, seveda,« je nekoliko zmedena odgovorila.

Od koga pa je še pričakovala?

Počasi in prav nič hlastno je odprla pismo in pričela čitati. Naenkrat se ji je začela tresti roka; čitala je dalje in — roka s pismom ji je omahnila, z drugo pa je zakrila oči.

Začuden jo je mož pogledal: »Kaj takega pa ti fant piše?« in si je prižgal vivček.

Pogledala ga je in mu porinila pismo čez mizo.

Radovedno so mu oči preletele okorne vrstice, potem pa je vstal in molče odšel.

»No kaj pa je očetu?« je vprašala Marjanica in segla po pismu. »To pa rečem, Janez pa zna že boljše pisma pisati kot pa naš Štefan,« je rekla in čitala glasno:

— »Lepo se Vam zahvalim za paket, posebno pa za tobak in nogavice in klobase.«

In potem z začudenjem v glasu:

»In še to Vam moram povedati: zdi se mi, da sem Jaka videl. Pri našem regimentu je baterija zavozila v luknjo od granate in vse moštvo je moralo pomagati, da smo jo izvlekli; zato smo se zamudili nad dve uri. Tako so morale mimo nas kolone, ki so šle v strelske jarke. Ravno smo dvigali sprednja kolesa, ko sem pogledal kvišku in zagledal znan obraz. Jaka, Jaka Klemen sem zaklical in hotel skočiti k njemu. Pa ker pri vojakihih nimaš nobene svoje volje, sem moral ostati pri delu in Jaka je odšel. Pa ne smete misliti, da ni bil. Stavim kolikor hočete, da sem prav videl. Našivov sicer nisem videl, pa kadar je juriš, jih moramo vsi skriti. Poizvedoval bom za njim in ko kaj izvem, Vam bom takoj sporočil.«

»Naš Jaka,« je spregovorila Marjanica in pogledala po drugih. »Naš Jaka, — — to je pa res čudno!«

Jerica je nepremično gledala mater, ki je sedela sklenjenih rok.

»Hvala Bogu, Marjanica!« je spregovorila zdaj. »Vsaj vemo, da je še živ. Saj je vendar naš!«

»Hvala Bogu!« je pritrdila tudi Marjanica. »Kaj-ne, mama? Zdaj, ko je na vojski, ga moramo imeti zopet radi. Več ne more storiti za nas. Da bi bilo le res!«

»Je res, je,« je pritrdila mati. »V srcu čutim, da je res! — —«

In Janezu je takoj drugi dan zopet odposlala paket in kratko pismo.

Ko je Janez pismo bral, se je praskal za ušesi: »Saj ne razumeš teh ljudi. Bi človek mislil, da ji ne bo zmanjkalo vprašanj: Kakšen je in vse tako. Pa nič. — Le: če boš kaj izvedel, sporoči. Nobenega pozdrava zanj — hm, so čudni Klemenovi!«

* * *

Za Kovačevega Boštjana je bila na Brdu črna maša. In cela vas od vsake hiše eden ali dva, gospodar ali gospodinja se je udeležil. Tako je bila navada, kadar je prišlo žalostno poročilo z bojnih poljan. — Po maši pa so vsi vaščani po vrsti stopili k žalostni vdovi s par tolažilnimi besedami, ki jih je pa čimdalje bolj zmanjkovalo; kajti vojska je trajala kar naprej in zahtevala čimdalje več žrtev.

Tudi Klemena sta segla Kovačici v roko in ginjena odšla. »Moj Bog, moj fant!« je mrmral Klemen. »Če bi se njemu kaj takega primerilo!«

»Ljubi Bog, varuj moja fanta,« je šepetala Klemenovka in hotela prav oditi, ko je stopila Lenica k nji, vsa plaha in blede: »Mati, moram — ne morem drugače — moram vam povedati: Jaka sem videla, ko se je vozil skozi Ljubljano.« Težko je spravila to iz sebe in si glasno oddahnila.

»Lenica, ali je mogoče? Torej je le res, kar je Janez pisal. — Kakšen je pa bil? Kako mu je bilo? Ali sta kaj govorila? Kaj je rekel?« je nestrpno izpraševala Klemenovka.

Lenica pa je zmajala z glavo: »Ni bilo časa. Nepričakovano sem ga videla pri oknu odhajajočega vlaka samo za trenutek. Pa me je — me je spoznal. In mislim ... da bo storil svojo dolžnost,« in je zardela čez in čez ...

Mati je prijela dekle za roko: »Bog Ti plačaj Lenica za to poročilo!«

Dva para oči se je zagledalo drug v drugega. In razumela je Klemenovka: tu je tudi še ena, ki trepeti za izgubljenim ... ena, ki bi ji vse vode ne mogle pogasiti ognja ljubezni, one ljubezni, ki vse veruje, vse upa, vse pretrpi, — ki je močna kakor smrt.

* * *

Klemenovka je krmila kokoši, ko je prišel pismonoša. Ko je dal pošto, je ležalo na vrhu pismo — z znano pisavo. Postavila je pehar na tla in stekla v hišo. Zunaj pa so začeli vrabci v peharju pravo gostijo.

Vsakdo bi moral biti vesel, ki bi bil v tistih težkih časih opazil ono tiho veselje na obrazih treh žensk v Klemenovi hiši. Prijazna toplota je bila sicer v tej hiši, četudi je zunaj ležal debel sneg; toda toplota ni razžarila teh treh obrazov, ampak veselo poročilo v pismu.

»Janez je res pravi!« je hvalila Marjanica. »To sem že vedno pravila. Kako je pripraven in kako domač!«

»Pa tako hvaležen je,« je pristavila Jerica.

»O, in jaz kako sem mu hvaležna! Naj le pride iz vojske: nikoli mu tega ne pozabim!« je veselo prikimala mati.

Pred božičem mu je bila poslala paket in na dnu majhen zavojček z napisom »Za ubogega vojaka, ki mati ne skrbi zanj«.

Seveda takih vojakov je bilo v Janezovem regimentu dovolj, pa je fant razumel — med tem časom je bil našel Jakov regiment — tiho željo matere srca. Poiskal je Jaka in v pismu poroča o tem.

Najprej se mu je zdelo, da ga bo Jaka spodil, pa je takoj postal oni Jaka s Klemenovega doma.

»In nič ni bil štiman, četudi je učen gospod, jaz pa le hlapec. In za vse je prašal in nikoli mu nisem dovolj povedal; največ pa od matere in Jerice...«

Užaljena je Marjanica namrdnila usta. No ja, nič čudnega, saj se je že kot otrok vedno kregala z Jakom; pozneje pa ga je zmerjala za zapravljevca. Pa se je hitro premislila in čitala dalje:

»Pa sem mu dal zavojček. Jaka se je pa obrnil in hotel oditi z besedami: »Ničesar ne rabim.« Jaz pa za njim in sem mu povedal, da je bil v mojem paketu, ki so mi ga poslali Klemenova mati in naj le pogleda, kaj stoji na njem zapisano in prav on je tak vojak, ki nikogar nima. Potem ga je vzel. Ko je pa pogledal, kaj je zapisano, se je obrnil in dobro sem videl, da je imel solzne oči. Potem je pa še rekel: »Hvala lepa, Janez, za tvojo zvestobo. Piši moji materi — ne, bom že sam pisal.« Potem sem pa šel.«

Mati je gledala srečna predse... Seveda, njen fant, saj ima kljub temu dobro srce: solzne oči je imel...

Če je še potem našel listek v zavojčku! O tem seveda ni nihče vedel. Dolgo je mislila, kaj naj napiše; pa je napisala:

»Blagoslovljene božične praznike od matere, ki ima dva sina v vojski, od katerih eden ne more najti poti do nje.«

Če bi prišel listek tujemu vojaku v roke, bi tudi ne bilo nič hudega. Ker ga je pa dobil Jaka — o, zdaj bo vedel, da ga mati z bolestjo v srcu pričakuje — —

Ne veselje ne žalost ne prideta nikoli sama. Preden je minil teden, je imela mati že v roki pismo — svojega ljubljenega sina.

Stekla je v gornjo sobo, zapahnila vrata in s tresočimi prsti odtrgala ovojnico. Čitala, ne, pila je besede vase; čitala zopet in zopet in vroče materine solze so kapljale nanje. In vendar je bilo le kratko in preprosto pismo: toda takega pisma ji Jaka doslej ni pisal. Vojska je šele razorala trdo površje, da se je pokazala lepa, mehka notranjost.

»Mati! Dobro sem vedel, da Vi še mislite name. Čutil sem to v vseh divjih letih. Odkar besni vojska, sem želel Vam pisati. Toda preveč hudega sem prizadejal Vam in očetu; zdelo se mi je, da nimam več pravice do tega; saj sem že davno izgubil vse otroške pravice. Vojska pa mi daje priliko, da se pokorim. — Da ste mi Vi odpustili, mati, dobro vem. Materino srce vedno odpušča. Toda oče? Zavrgli so me in prav so imeli. Pa morebiti bom mogel še kdaj dokazati, da se nisem zgubil, da nisem nevreden član starega poštenega Klemenovega rodu. Morebiti mi bodo potem odpustili...«

Klemenovka je sklenila roke: »Sveta božja žalostna Mati, — tako ti je moralo biti tedaj, ko si po dolgih dneh, polnih strahu, zopet našla svojega Sina.«

Tiho je odšla k Jerici in ji je molče položila pismo v naročje in je v kotu pred sliko žalostne Matere prižgala rdečo lučko.

Ali naj možu o tem kaj pove? Morebiti ni opazil, da je bil pismonoša v hiši. Toda pes je toliko lajal!

In Klemen je že prišel: »Čuvaj je tako razgrajal, ali je kaj pošte? Kaj posebnega?«

Za trenutek je pomišljala, potem pa je odločno stopila predenj: »Da, Peregrin, Jaka, najin sin Jaka, je pisal.« (Dalje prihodnjič.)

Odgovori na pisma.

(Pomenki z gospo Selmo.)

Nemirna, nesrečna. Upam, da si prejela odgovor; če nisi pozabila, kakšno ime si si privzela? Zdaj tudi veš, kako o zadevi mislim. Piši pa le zopet kmalu!

Zaupljiva, Š. P. Tvoje pismo bo v rubriki »Moj poklic« porabilo uredništvo. Pozdrav!

Vida. Če je mogel Vajino ljubezen razdreti tak, na videz malenkosten vzrok, potem to ni bila ljubezen. Potem tudi zastoj čakaš, da se vrne. O, ti nesrečna ljubosumnost, ti!

Solzica. Prav lepa Ti hvala za poslano sliko! Tako približno sem se Te predstavljala. — Sama torej spoznaš, da je brez vsakega smotra dopisovanje, a vendar hočeš še in še. Mislim, da boš spoznala, če le ne bo prepozno, kako nespametno bi bilo to. Torej citre so Ti prava zabava? Le pridno igraj, pa boš marsikaj pozabila! O, seveda, v Ameriko Te vleče! Mene tudi; a Ti si na boljšem, ker imaš svojce tam, jaz pa nikogar. Pozdravi se dodobra, potem pa kar pogum in na pot čez lužo! Prej pa mi še mnogo piši! Tudi o tem, kako si se pozdravila!

Skrita, nepoznana. Veseli me, da imaš tako dobrega zdravnika. Le zaupaj mu! Če se le dá pomagati, Ti bo gotovo pomagal. Z njim se tudi zaupno pomeni glede možitve! Povedal Ti bo naravnost, kakor spozna. Moje mnenje je, da je treba za zakonsko življenje še prav posebno trdnega zdravja, ker tu gre za pozne rodove, ki bodo črpali življenjsko moč iz Tebe! — Zadevo glede duhovnega vodstva pa ne razumem prav. Kako, da si ga izgubila? Saj, če niso nepremostljive ovire, se to vendar lahko popravi, ne? Ako pa so, potem je pač to vzrok, da si poiščeš drugo! S Sv. Višarjami pa sploh ni bilo nič; si se tem lažje potolažila! Kmalu se še kaj oglasi!

Mala II. Ubogala sem in prečitala vse, kar sem kdaj prejela od Tebe in zdi se mi, kakor vedno doslej, da si res oni brezskrbni otrok, ki gleda iz Tvojih pisem. Seveda ne rečem: lahkomišelnici, ker vidim, da Ti je Tvoje stremenje resno. Iz vsega pa vidim to-le: s samostanom ni nič, poroke ne bo, torej boš pač tako-le žvela in delala, kakor doslej. Tvoja življenjska pot je pot preko žitnega polja v poletju, nad katerim visi obljuba bodoče žetve...

Jesensko solnce. Zakon, ki ni bil sklenjen iz ljubezni, na medsebojnem zaupanju in spoštovanju, ne prinese nikoli sreče. Bolje je, sam ostati, kot pa brez resničnega nagnenja stopiti v zakon. Mislim, da je tako vse dobro in prav, kakor si ukrenila. Le zopet se oglasi!

Ciklama. Nič se ne čudim, da se še nisi ustalila. V Tvojih letih zorenja in rasti, so boji in hrepenenje nekaj umevnega. To notranje nezadovoljstvo in ta nemir se prav res težko prenaša. Vendar ima mnogo dobrega v sebi; treba je le, da ga ne doživljamo samo s čuvstvom, ampak tudi z razumom in da ga vodi trdna volja. Potem je ta nemir nekako gonilo za vsakršno dobro stremenje. Značaj in znanje imata v njem vodilo za svojo izpopolnitev. V časih takih bojev pa so človeku najboljše prijateljice dobre knjige. Kadar pa nas prime potreba vnanjega udejstvovanja, potem pa kar na izlet v lepo božjo naravo in na prekrasne gore! Piši še!

Marija. Veseli me, da se Ti v novem kraju dobro ureja. To je dobro, da imaš sestro v bližini in se z njo vsak teden lahko porazgovoriš! Ne razumem pa, kakšno službo si sprejela, ko praviš, da imaš komaj toliko, da pri življenju ostaneš. Piši mi tudi še o tem. — Rada Ti verjamem, da se še večkrat spominjaš nazaj in na to, kar je bilo. Če Ti je resno, da pozabiš, se Ti bo zdaj, v drugem kraju, že sčasoma posrečilo. — Moli, naj se zgodi volja božja! Saj človek sam ne ve, kaj je zanj dobro in se zato sili v nekaj, kar ni zanj, ali pa beži od česa, kar mu je potrebno. Leta potem razčistijo razmere, večkrat pa tudi šele večnost. — Mislim, da Ti ne bo škodovalo, če govorim resno s Teboj. Le zopet kmalu se oglasi!

Tončka T. Ko čitam Tvoja pisma, se mi zdi, da gledaš vse preveč na vnanjost in zato iz nobenega ne morem razbrati tega, kar mi hočeš povedati in zato Ti še danes po tolikih pisemih še ne razumem. In to je vzrok, da pravim: hočeš — nočeš. Je pa to neke vrste samoljubje; to sedi tako globoko v nas vseh, da rabimo vse življenje svoje, preden je premagamo. Pa ta boj je lep in nas naznotraj oprošča. Noben poklic in nobena obleka nas ne varuje pred njim. Kjer smo, nas spremlja; a le v nas samih imamo moč, da se mu ustavimo. Čim bolj je naša duša polna Boga, tembolj prazna je nas samih. In potem raste kar sama od sebe ljubezen do ljudi in postajamo vedno bolj bogati za druge in vedno revnejši zase. Pa kdor hoče do tega cilja, mora hoditi dolgo in trdo pot. — Tudi to pot je hodila sv. Mala Terezija!

Dva žarka. Le naročita si »Vigred« in potem redno prihajajta v naš kotichek!

Zalujoča. Tvoje stikanje po znani zadevi je že naravnost zoperno. Ker vedno tičiš v tej stvari, že nimaš nobene pametne misli. Torej: če Ti starši ne dajo, Ti pa vseeno vzameš, je to tatvina. Če prodajaš iz go-

spodinjstva, kar ni Tvoje, je to tatvina. Če porabljaš denar, ki ga dobiš, v druge namene kot bi ga morala je to nepoštenost. Če skušaš domače prepričati o čem drugem z zvinitimi dokazi, je laž. Ker delaš vse in prav vse za hrbtom domačim, je to neodkritost. — Prav nič se ne čudim, če brat vpije, če se oče kregajo in mati trpe. Kakšno življenje pa je to in Ti si vsega tega kriva!

Pa bi bila s par besedami tedaj lahko vse dosegla, kar bi zdaj rada, pa ne boš mogla, ker zлагаš krivdo na krivdo. — Reci materi naravnost: Ta denar, ki mi hočete z njim kupiti obleko, dajte meni, da bom siromaku pomagala! In če ne dajo, ne moreš pomagati. Upam, da zdaj veš, kako je!

Velika solza. Tvoje pismo sem oddala, kakor si želela.

Rožni dom

F. T.:

Red, o red^a...

V hiši, kjer biva velika družina, nikdar ne zmanjka dela. Še več: vedno je treba hiteti in ni še končano prvo, že priganjajo za drugo važnejše delo. Pa drug drugemu ukazuje in spet preklicuje in kadar bi morali najbolj hiteti, se pa prerekajo. Ni čudno, če ob večnem dirindaju in ropotu včasih odpovedo živci; nobeno delo se nam več ne odseda, vsaka beseda nas draži in kar bojimo se, da bi ob takem času prišel v hišo tuj človek.

Tudi Stana pozna to sitno bolezen. Priznala bi vam sicer tega ne, ker ona vsako nervoznost pri drugih navadno imenuje sitnost. Pa je vendar letošnje poletje, ko je bilo toliko dela, opazila, da tudi ž njo ni vse v redu: Če so jo domači ljubkovali, je mislila, da se norčujejo iz nje; če so ji trše ukazali kakšno delo, je jezikala ali pa takoj bila vsa solzna. Presedali so ji sentimentalni pogovori tovarišic, a najljubšega človeka bi bila včasih radi nedolžne opazke kar oklofutala. Kadar so ji pri delu pomagali, je tožila, da nima nikamor stopiti; če so jo pustili samo, je dejala, da vse delo čaka le na njo.

Tako nikakor ni moglo več naprej. In, čeprav ne bi priznala živemu človeku, je vendar šla gledat v drug letnik »Vigredi«, kaj vse je tamkaj nasvetovano proti nervoznosti. Takoj pri drugi točki se je ustavila: Skrbi za red v vsem, s čimer prideš v dotiko!

Red v vsem... Ali ni že doslej blažil njenih razburjenih živcev? Takole po kosilu, ko sta soba in kuhinja polna umazane posode, misli, da ne bo možno živeti.

Take navlake pač nikdar ne more pospraviti! Potem pa umije posodo, jo razporedi po policah — in že živi polovico lažje. In ko še pomete in pobriše prah, potem pa sploh ne ve, zakaj je bila poprej tako slabe volje. — Sedaj poleti pa včasih le še pozabi nekaj. Popoldansko kavo hoče izpiti v kuhinji, pa nikakor ne gre: muhe lezejo po kruhu, muhe ji silijo v kavo, zaletavajo se ji v glavo, pikajo jo po nogah in pod stropom grmi cel roj. Kako lahko bi si prihranila nejevoljo, če bi jih opoldne spodila skozi odprta okna, vse jestvine zaprla ali zagrnila, pod strop pa obesila še nekaj muholovcev! Gotovo bi ne zamudila toliko v tistih trenutkih, prihranila bi pa mnogo nejevolje.

Kdaj je Stana še sitna? Kadar vzame iz omare posodo, pa je na krožniku prisušena opoldanska jed, pa je ob ročaju skodelice še črn rob. In hoče napojiti žejnega popotnika, pa so na vsakem kozarcu še vlakenca od brisače. In pridejo gostje, pa komaj, komaj najde v predalu dovolj vilic, ki med roglji niso zarjavele in nekaj nožev, ki imajo svetla rezila. Kdo je kriv njene nervoznosti?

Pa ji je tako hudo, če ob nedeljskih jutrih sliši iz spalnice očetovo godrnjanje. Ko je vendar prezrla take malenkosti: k spodnjim hlačam ni prišla odtrganega traku in na gumb v zapestju je pozabila! Pa se vendar spominja, kako je včasih tudi sama vsa iz sebe: zelo se ji mudi od doma; pa vidi, da je pri opranih nogavicah pozabila zašiti eno samo izpuščeno pentljo.

Vse to, pa še mnogo drugega ji je prišlo na misel, ko je sklenila, skrbeti za red v hiši. Taki malenkostni vzroki, pa je

včasih radi njih sebi in drugim zagrenila najbolj solnčen dan. In so domači pravili, da Stana letos vedno vstaja z levo nogo.

Ej, pa ni še tako hudo z našo Stano! Saj je ob pravem času spoznala, da je poleg solnca, zraka in vode za zdrave živce zelo potreben tudi red v gospodinjstvu.

Vprašanja iz zdravstva.

Odgovarja dr. M. Justin.

Irma iz R. Zakaj Vas tako mrazi po telesu in zlasti v bolnem kolenu. Bolno koleno in sploh obolenje v kakem udu povzroča v začetku nekaj občutek mraza oz. mrgolenja po udu. Če bi tedaj pomerili temperaturo, bi morda videli, da je nekaj povečana nad 37°. Seveda, če potem še poskušate hoditi se oboleli ud še bolj razboli in mesto da bi mu dali mir, pa ga še mučite. Da so Vam koleno dali v mavec, je bilo prav, ker so hoteli zdravniki s tem doseči, da koleno miruje. Hrana Vam tekne kisla. Lahko jo zavživajte zmerno, sicer pa če imate apetit, je to dober znak. Ne hodite pa ne preveč, sicer proces v kolenu ne bo prišel do miru, ki ga potrebuje.

Proseča. Imate na rokah polno kosmatin, da skoro ne upate privihati rokavov. Ste si že enkrat s svečo prismočili, a kljub temu Vam kosmatine še hujše rastejo. Kaj narediti?

Svetujem prvič, da s svečo ne smodite več svojih rok oz. podlaktnic, ker je to nevarno podjetje in si lahko nakopljete opekline, ki se Vam bodo vedno poznale. Odpraviti kosmatine s kakšnimi, notranjimi zdravili ne moremo. Dobite »Gillette«, to so one grabljicaste britvice, s katerimi vsak dan potegnite parkrat po podlaktnici, če nočete kosmatin. Pri tem ni nevarnosti, da se urežete. To bi bilo najenostavnejše. Imamo tudi neko mazilo, s katerim se maže koža in odpravi lase, toda s tem je več dela kot z britvico »Gillette«, ki jo Vam priporočam.

Planinka. Nimate pravilnega perila. Menite, da premalo, glava Vas boli »pri možganih«, želodec tudi, in jed Vam ne diši, in blujete. Vzrok se mi zdi iz popisa, da ves organizem nekaj trpi. Opazujte se, kje bi bil vzrok in javite ga, pa Vam bomo nato skušali razložiti in dati nasvetov.

T. L. Vaše pismo sem — tako je bilo — prepozno vzel v roko, ker sem bil službeno zaposlen, zato danes takoj odgovorim. — Do 18 leta ste bili dokaj zdrava, nato ste se prehladila in začel Vam je pešati sluh in v glavi Vam buči. Le pridite! Ono srbenje treba olajšati, ker Vam bo šlo na živce. Pregledati treba, pismeno se to ne da urediti.

Pavla S. Kurja očesa imate in z nobenimi škarjami jih ne morete odpraviti. Svetujem

Vam, da s škarjami ne režete kurjih oces. Prvo, kar Vam svetujem je, bodite dosti bosa, imejte široke čevlje in umivajte v topli vodi noge in kupite pri Stupci v Ljubljani ono pilico, s katero vedno po umivanju kurje oko popilite, potem pa čez en mesec poročajte, če kaj ubogate ali ne.

Gorenjka. Kakšno sredstvo naj rabite proti luskinam na glavi. Takoj naenkrat odpraviti luskinne ne gre, tu treba vztrajnosti in potrpljenja. Z lizolom, če je tudi razredčen, ne boste dosegli ničesar. Čistite glavo s toplo vodo in glavnik umivajte vedno po porabi in ga s toplo vodo in milom izčistite med zobci. Tudi če čistite glavo z samo toplo vodo ali kamelcami ali z skuhanimi koprivami (korenine od teh) boste končno dosegli uspeh brez dragih zdravil. Treba pa je vsak dan temeljito umiti s toplo vodo (brez mila) in počesati celo glavo na vse smeri, da končno mehanično spravite luskinne z glave, nato šele pridejo zdravila in to oljnata, ki Vam jih v obliki brezovega olja lahko nabavi prvi drogist ali apotekar.

V. T. L. Po Vašem rojstvu so Vam mamo odpeljali v bolnico za duševne bolezni. Vas skrbi, če tudi Vi ne boste enkrat živčno oboleli. Sumi Vam po glavi in imate lišaj. Ne skrbite preveč! Vi dosti delate se mi zdi in ste zmučeni. Zato delajte z veseljem in ne s skrbjo, ker delo z veseljem Vam ne bo nikdar škodilo. Ogibajte se alkohola in glejte, da boste imeli dosti počitka in veselo navedajte — pa ne boste nikdar oboleli na živcih.

P. V. v Lj. Dobro, prav zadovoljen sem z Vami, da ste me ubogali. Čestitam k uspehu. Da bi vse tako ubogale — pa bi bilo za nas zdravnike lepo.

M. Pet. — I. Lj. Bolehate, boli Vas želodec, slabo Vam je, glava Vas boli, noge tudi. Svetujejo Vam, da se poročite. Ne razumem, zakaj? Najprej se pozdravite in okrepite. Zakon zahteva celega zdravega človeka, potem se še le more govoriti o poroki. Slaboten iti v zakon ni dobro in ni normalno. Tudi če sorodniki silijo. Le če Vam je v zakonu zasigurano, da boste imeli razmere boljše kot sedaj, take, da se pozdravite namreč (počitek, mir, dobro hrano in dobro voljo) potem storite to. Sicer pa je treba vzeti dušo v premislek, dušo, ki je v zakonu poleg srca velikanskega pomena, tako, da telesno stanje zakoncev stopi v ozadje vedno in ima besedo le duša, ki se čisti, dviga ali pa pada.

»Suhec«. Vse Vaše življenje je samo trpljenje; tudi na najnežnejša detinska leta se ne morete spominjati z veseljem. — Revica, smilite se mi, in sočustvujem z Vami, koliko ste izgubili, to se pravi, koliko niste dobili. Brezvestniki, katerim ste prišli v roke so Vam dali kruha, dušo pa zastrupljali. — Križ čez to — niste se zavedali, ni Vaša krivda, mirni bodite in glavo kvišku. Lahko

daleč pridete in se še visoko povzpnete. Le pogum! Ostanite pa zvesti — svojim sklepom! In ohranite se —! S tem in z rednim življenjem, rednim počitkom in dobro voljo — se boste bolj pozdravili kot z vsemi zdravili in injekcijami.

Marguč T. Vsak, ki ima Vam slično srčno napako ima modre roke in ustnice in to vsled tega, ker se kri bolj počasi pretaka po teh delih, oziroma zaostaja tam in tudi drugod, vendar tu se to najbolj vidi. Tudi hoditi se ne sme hitro zlasti ne v hrib, navkreber, po stopnicah itd. Včasih se pri tem kar sape ne more dobiti. V glavo Vam včasih buti vročina, zlasti se pa radi ustrašite. Stanje Vaše se da ohraniti, oz. zboljšati s tem, da mirno in redno živite in ne pretiravate v nobeni stvari, ne v delu, ne v trpljenju, ne v jedi, ne pijači, tudi ne v veselju in ne v žalosti. Tako in zadovoljnost v delu in počitku, če le mogoče — dolgo brez zdravil, bo za Vas najboljše, ker ste šele 23 let stara in precej dobro ohranjena. Če Vam pa kdo reče vsled »plavih rok in ustnic« saj nisi zdrava, pa se mu smejite in mu recite: bolj kot Ti, če hočeš vedeti. In lahko dalj časa živite kot oni, ki Vam pravi, da niste zdravi. Vi se morate čuvati in se boste, ker čutite da se morate. Oni, ki Vam pa pravi, da ste bolni je morda danes res zdrav, toda v sebi ne čuti potrebe, da bi si zdravje čuval in ga lahko hitreje pokvari, kot Vi. Ne jokajte radi tega, nego mislite si svojo: Gospodar nad življenjem in smrtjo ni noben človek, gospodar nad tem je tudi Stvarnik, ki lahko ohrani, kar je vstvaril in uniči, kljub vsem prizadevanjem zdravnikov in znanstvenikov.

Terezika T. Belo perilo ni posledica kake hrane in ni treba, da se to nazeže, saj ni vsako belo perilo že spolna bolezen. Vsako slabotno in slabokrvno dekle lahko dobi belo perilo, pa ni radi tega inficirana, temveč njen organizem je slab in vse kar je s tem v zvezi. Tako dekle mora dosti počivati in ne opravljati težkih del kot jih Vi. Tudi prehlad ni vedno s tem v vzročni zvezi. V bolnico Vam radi tega ni treba. Ostanite doma

in — ne delajte preveč — počivajte več. Boste videli, da je to velikega pomena. Ostanite pa dobre volje in veselega srca! Prav imate!

Pavla M. v Dr. Vedno imate vročo glavo, zvečer ali v šoli. Vzrok bo ali v prenapornem delu ali pa je okolica, v kateri bivate nezdrava, če ni v Vašem organizmu napake. (Srce, žilci.) Treba zdravniškega posveta.

F. B. Drago uredništvo! pišete. Rada bi imela goste lase, perete si jih vsak mesec z »Elida šampo« pa Vam še nočejo postati gosti. Na to Vam svetujem, da nikar preveč ne hrepenite po tem, ker boste zmetali preveč denarja iz žepa, lasje bodo ostali pa vseeno redki. Čistite jih lepo vsak dan s toplo vodo, glejte, da se ne prehladite in če Bog da srečo Vam bodo pa začeli rasti bolj gosti. Za poskušnjo bi v svrhu lažjega umivanja bilo morda umestno, da se ostrizete.

Vigrednica. Ne bojte se preveč! To ni nobena notranja bolezen, to je v zvezi z perijodo. Delovanje maternice v času perijode je precejšnje in povzroča precejšnje spremembe v Vas in bolečine, ki so s tem v zvezi, ni nobena notranja bolezen. Bodite mirni in malo več ležite v tem času!

J. S. Št. Vid. Pred pol letom Vam je začelo srce močno biti in to vedno po noči obenem z bolečinami v hrbtu in prsih, kašljate po malem. Zbada in boli Vas na vseh koncih, tudi želodec Vam je začel nagajati. Bojite se nagle smrti. Spomin Vam peša in žalostna ste in razburljiva. — Potrebujete zdravniškega pregleda, le z zaupanjem k zdravniku!

Klic vpijoče v puščavi. Debela ste in močna, kri Vam sili v glavo, perila pa nimate v redu in bojite se posledic. Nič se ne bojte! Vaš organizem je močan in telesno ste razvita, v seksualnem pogledu pa ne. Zato pa tudi perijoda ni v redu in to brez posledic — za Vaš organizem, ki se je temu primerno že uravnal. Tak organizem imate že po rojstvu in — dosti ne boste spremenili. Kar zadovoljni bodite in povejte še druge Vaše »bolečine«, da se oprostite tudi teh.

Okno v svet

Ko slišimo skoro vsak mesec o izvolitvi katerekoli »mis«, pa nas iznenadi, da pa se nekatere ženske potegujejo tudi za rekord v nelepoti. Nedavno je francoska igralka Claudine Polaire iskala pred sodiščem varstva, ker bi bila zaradi neke avtomobilske nesreče postala lepša. Sodnikom pa se je posrečilo dokazati, da njena izredno široka usta, drobne, poševno stoječe oči in 35 cm obseg čez pas niso utrpeli pri nesreči nobene škode. — Poleg te Francozinje pa se

poteguje tudi Londončanka Mary Bevan za rekord v grdoti na Angleškem. Tudi ona je igralka. Pravijo, da je tako grda, da njena »lepota« vpliva na gledalce v istem smislu, kakor prikazen največjega komika. — Zdi se, kakor da bi bila vrsto grdih žen otvorila iz zgodovine znana Marjeta Širokoustna, ki pa ni s svojo grdoto tekmovala v gornjem smislu, ampak je kovala iz nje politične in gmotne koristi.

* * *

Zveza društev nemških gospodinj je nedavno zborovala v Danzigu, kjer je poleg važnih razprav o sodobnem gospodinjstvu izdala tudi nastopne sklepe: Zveza z vsemi včlanjenimi društvi hoče delati na to, da pomaga splošnemu gospodarskemu stanju do dviga in s tem sodeluje na okrepitvi nemškega gospodarstva. Pozdravlja sklep nemškega ljudstva za splošno štednjo, ker vidi v tem ozdravljenje javne bede in predvsem učinkovito sredstvo za omejitve brezposelnosti. V zvezi s tem zahteva, da se ženstvo zave svoje dolžnosti in kupuje na nemških trgih le nemško blago. Dalje naj se ženstvo omeji in ne uporablja nikakega luksuznega blaga, kakor to zahteva potreba domovine. Zato obsoja vsiljivo reklamo, ki zbujata veselje za kupovanje, ki pa ni v nikakem razmerju s kupno močjo širokih mas. Skupno delo industrije, trgovine, obrti, kmetijstva in posameznikov, delodajalcev in delojemalcev, je edino upanje za popolno ozdravitev gospodarske krize, ki tlači Nemčijo.

* * *

V Nürnbergu je v zadnjem času sezidalo društvo »Stan za žene v raznih poklicih« lep dom, v katerem si vsaka članica zagotovi za nizko stanarino mesečnih 50—80 mark samostojno gospodinjstvo. Dom obsega 33 ločenih, 2—3 sobnih stanovanj, kuhinj s plinskim štedilnikom, balkonom in vsemi pritliklinami. Praktične naprave: centralna kurjava, mrzli in topli vodovod, v steno vzdane omare in dr. lajšajo ženi gospodinsko delo. Stanovalka lahko sama kuha, ali pa dobiva hrano v skupni kuhinji. Družabni prostori so neke vrste brezalkoholna gostilna, ki je vsakomur odprta in nudi tečno prehrano. Poleg tega je v domu nekaka gospodinska šola za mlada dekleta, ki imajo poleg gospodinjanskega pouka tudi lično stanovanje v domu.

Državna zveza krščanskih uslužbenk v Avstriji je v maju praznovala lepo slavlje: 58 članice je praznovalo razne jubileje zvestega dela v eni in isti službi od 10 do 40 let. Lepi praznik je združil članstvo te močne organizacije k izredno domači družinski veselici; slavljenke so dobile lepo izvršene diplome za svoj jubilej.

* * *

Tirolska dekleta so pričela prav temeljito z izobrazbo voditeljic posameznih dekliskih organizacij. V centrali v Innsbrucku in na raznih krajih, ki so bolj dostopni, se vrše tečaj za posebno zmožna dekleta, ki prevzamejo potem vodstvo krajevnih organizacij. Tečaj se vrše s teoretičnimi predavanji in praktičnimi vajami v organizacijskem delu.

* * *

Helena Weber, članica nemškega Frauenbunda, ministerialni svetnik v pruskem ministrstvu za ljudsko blagostanje, je postala častni doktor državnostne fakultete univerze v Münstru. Zaslužni ženi, ki se živo zanima za žensko gibanje med nami, veljajo tudi naše čestitke.

Občni zbor Slov. kršč. ženske zveze bo v nedeljo, 26. oktobra t. l. Tri dni prej, t. j. 23., 24. in 25. oktobra pa bo prosvetno-organizatorični tečaj za članice včlanjenih ženskih društev in odsekov, ki prejmo tudi pravočasno program za oboje.

Pridobivajte novi š naročnic!
V vsako hišo Vigred!

Iz uredništva in uprave

K. Levec. Oblikovno to in ono ne ugaja.

St. J. Isto velja o Vašem spisu »Ob prebudi«.

»Velika solza«. Poglejmo Vašo pesemco »Matere ljubezen«. Naslov bi se glasil slovniško pravilno »Materina ljubezen«. Pač pa sme stati samostalni, ako ga označuje pridevnik ali svojilni zaimek n. pr. »Naše matere ljubezen«, »dobre matere skrbi« itd. Izražate se sicer bolj vsakdanje. Pohvaliti pa treba, da je ritem dober. Zadnja ki-

tica se glasi: »Kajti matere ljubezen — silna je kot risa moč — širša še kot svet brezmejen — vroča bolj kot solnca moč!« — »Kajti« — nepesniško. »Risa moč«, ta primera je prisiljena, nelepa; tudi bi moralo biti po slovniški »risova moč«, enako tudi solnčna moč, ne »solnca moč«; prav pa je s pridevnikom, recimo »pekočega solnca moč«. »Širša še« — tale »še« je mašilo; oblikovno ni lepoglasno, ako je preveč šumevec na kupu, vprašajte pevce in pevke in organiziste!

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnštvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

MIROSLAVA LEITGEB

LJUBLJANA

JURČIČEV TRG ŠTEV. 3

Ročno in strojno vezenje

**Predtiskane, začete in
izgotovljene vezenine**

P O S E B N O S T :

Zastori in perilo po najnovejših, okusno sestavljenih vzorcih

**Vse potrebščine za
predtiskanje v izberi**

Izdelovanje šablon — Naročnicam »Vigredi« 5% popust

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Najbolje urejena:

tiskarna

knjigoveznica

klišarna

kameno-, offsettisk

bakrotisk

Prvovrstna izvršitev

Zmerne cene

**NAJMODERNEJŠA
GRAFIKA
JUGOSLAVIJE**

**Zavarujte svoje življenje,
poslopje, premičnine pri**

**VZAJEMNI ZA-
VAROVALNICI**

V LJUBLJANI,

Dunajska cesta 17

Podružnice:

Zagreb, Pejačevićev trg br. 15

Sarajevo, Vrbanja ulica br. 4

Celje, Breg šte. 33 - - -

Uspeh se obeta!

Izmed vseh lastnosti, ki ženam pripomorejo do uspeha, je najsigurnejša — zdrava sveža polt, ki je vrhutega najlažje dosegljiva. Ako stalno uporabljate Elida Favorit Milo, boste imeli mnogo lepšo polt, kakor kedaj popreje. Elida Favorit Milo je tako nežno in čisto, skozi in skozi parfimirano, prijetno ter osvežujoče.

ELIDA *Favorit* **MILO**